

Jaarverslag 2022

Vereniging voor Milieurecht

Artikel 2 van de statuten

'De vereniging heeft ten doel het bevorderen van de belangstelling voor en de beoefening van het milieurecht in de ruimste zin des woords, alsmede van de studie van juridische en maatschappelijke vraagstukken en verschijnselen in het algemeen, voor zover die betrekking hebben op of van betekenis kunnen zijn voor de kennis en de ontwikkeling van het milieurecht.'

Het **bestuur** bestond in 2022 uit de volgende leden:

Kars de Graaf - voorzitter

hoogleraar bestuursrecht en duurzaamheid, Rijksuniversiteit Groningen

Valérie van 't Lam - secretaris

advocaat bij Stibbe in Amsterdam en tevens geassocieerd medewerker bij de Universiteit Utrecht

Harm Dotinga – penningmeester

Jurist bij Vogelbescherming Nederland

Chris Backes

hoogleraar omgevingsrecht, Universiteit Utrecht

Annick van der Harten (*benoemd per 16 juni 2022*)

Catch Legal

Cathine Knijff (*tot 15 juni 2022*)*

advocaat Legal & Compliance Department, Tata Steel

Paul van der Lee

Wetgevingsjurist en senior beleidsmedewerker, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Marleen Velthuis

advocaat bij NautaDutilh N.V.

Maarten Verhoeven

senior rechter LDCR/Rechtbank Oost-Brabant

Jonathan Verschuuren

hoogleraar internationaal en Europees milieurecht, Universiteit van Tilburg

Machteld de Vries

senior juridisch beleidsadviseur, DCMR

* Tot ons groot verdriet overleed op 7 juni 2022 ons zeer gewaardeerde bestuurslid Cathine Knijff. Cathine was al jarenlang lid van de Vereniging voor Milieurecht en trad in 2017 toe tot het bestuur waar zij met haar beschouwende en veelzijdige blik bijdroeg aan de koers van de vereniging. Wij missen haar als warme, vrolijke en krachtige persoon.

Bureau

De vereniging heeft in 2022 twee medewerkers in dienst:

Natasja Teesing

bureausecretaris

Els Kolling

administratief medewerker

Met dank aan:

Van der Feltz advocaten, Stibbe en Boom Juridische uitgevers voor hun financiële steun.

Voorwoord

In dit jaarverslag leest u over de activiteiten die de VMR in 2022 heeft georganiseerd en wie er allemaal een bijdrage hebben geleverd aan de bijeenkomsten, bundels en werkgroepen. Opnieuw heeft een grote groep leden gezorgd voor een grote diversiteit aan bijeenkomsten en hebben vele van onze leden van het aanbod gebruik gemaakt. Het bestuur van de VMR is dankbaar voor alle inzet door de leden.

Wij organiseerden in 2022 in totaal 5 themamiddagen over uiteenlopende onderwerpen, waarvan 4 als webinar. Ook vond opnieuw een VMR Actualiteitendag plaats (live en online). VMR Jong organiseerde twee bijeenkomsten, waarvan 1 online. Er vond 1 VMR Leergang plaats. In 2022 zijn twee bundels verschenen. Daarnaast was de VMR mede-organisator van drie bijeenkomsten in samenwerking met de Vereniging voor bestuursrecht, de Vereniging voor Milieuprofessionals en met Bomenrecht.

In 2022 bestond de Vereniging voor Milieurecht 40 jaar. Ter viering van het Jubileum hebben 43 auteurs bijgedragen aan de Jubileumbundel 'Milieurecht in transitie'. De bundel is op 29 september 2022, tijdens het Jubileumcongres, uitgereikt.

Het aanbieden van de mogelijkheid om een bijeenkomst ook online te kunnen bijwonen heeft voor veel leden het voordeel gebracht dat ze toch aan een bijeenkomst konden deelnemen. Het bestuur van de VMR ziet dat deze mogelijkheid een toegevoegde waarde heeft en zal voorzover mogelijk bijeenkomsten in hybride vorm blijven aanbieden.

Wij bieden u in dit jaarverslag een uitgebreid overzicht van alle activiteiten en de betrokkenen in het jaar 2022. U vindt hier ook het financieel jaarverslag over 2022 en een doorkijk naar 2023. Wij hopen in 2023 weer met net zoveel enthousiaste leden mooie bijeenkomsten aan te bieden.

Utrecht, 9 mei 2023

Valérie van 't Lam
Secretaris van de VMR

Natasja Teesing
Bureausecretaris van de VMR

Activiteiten 2022

VMR Jong

What goes around comes around: circulaire economie en het milieurecht

Datum: 19 januari
Locatie: online
Kosten: gratis voor leden
Moderator: Lisa van der Maden, Stibbe
Aantal deelnemers: 35
Link: www.milieurecht.nl/vmr-jong-circulaire-economie

Grondstoffen zijn schaars, dat betekent dat we zuinig om moeten springen met de materialen waarover we al beschikken. Dat kan onder andere door (afval)producten een nieuw leven in te blazen door ze te hergebruiken. De transitie naar een circulaire economie is, mede dankzij technologiebedrijven zoals Excess Materials Exchange, in volle gang! Het milieurecht werkt daarbij vooralsnog eerder vertragend dan versnellend.

In deze VMR Jong bijeenkomst werd stilgestaan bij circulariteit en de rol die het milieurecht daarbij speelt vanuit drie oogpunten.

Sprekers:

- De praktijk**
Christian van Maren is de oprichter van Excess Materials Exchange. Een jong en innovatief technologiebedrijf met een digitaal matchingsplatform, waarmee zij nieuwe hoogwaardige hergebruikopties voor de (afval-)producten van bedrijven vinden.
- De juridische praktijk**
Valérie van 't Lam en Bram Schmidt, beiden advocaat bij Stibbe specialiseren zich in onder andere het afvalstoffenrecht. Zij stonden Excess Materials Exchange bij in het nemen van de vele juridische hobbels voor hun digitale matchingsplatform.
- De wetenschap**
Ida Mae de Waal is promovenda aan het Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law. Haar promotieonderzoek richt zich op de samenhang in het Europees recht betreffende chemische stoffen, producten en afvalstoffen en de transitie naar een circulaire economie.

Deze bijeenkomst vond plaats bij Stibbe.

VMR Webinar

Watercrisis: conflicterende belangen en mogelijke aanpak

Datum: 26 januari
Locatie: online
Kosten: VMR leden gratis, niet-leden €85
Voorzitter: Jonathan Verschuuren, Tilburg University
Aantal deelnemers: 79
Link: www.milieurecht.nl/vmr-webinar-conflicten-en-aanpak-januari-2022

Verdroging is al decennia een probleem in Nederland. Door klimaatverandering, maar ook door ontwatering en waterwinning neemt de verdroging toe. De droogte en verdroging hebben ernstige gevolgen voor de biodiversiteit, natuur, drinkwaterproductie, industrie en landbouw. Het is van groot belang om verdere verslechtering tegen te gaan en deze problematiek effectief aan te pakken en maatregelen te treffen.

Tijdens het webinar is gesproken over de problematiek van verdroging en specifiek is ingegaan op de situatie in Brabant en de aanpak van de problematiek. Aanleiding was het onderzoek 'Verdroging in Brabant: een Europeesrechtelijk perspectief'. Dit onderzoek werd gedaan in opdracht van de Brabantse Milieufederatie, het Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer.

Ook werd aandacht besteed aan de recente uitspraak van het Hof van Justitie (C-559/19) over de betekenis van de eisen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn Water en de Habitatrichtlijn en de consequenties voor het water- en natuurbeheer voor het natuurgebied Doñana in Spanje.

Sprekers:

- **Verdroging: achtergrond van de problematiek in Nederland en specifiek in Brabant**
Misha Mouwen, Brabantse Milieufederatie
- **Juridische aspecten van de verdrogingsproblematiek vanuit water en natuurspectief**
Kees Bastmeijer, Tilburg University en Marleen van Rijswick, Universiteit Utrecht
- **Wat doen overheden aan deze problematiek?**
Peter van Dijk, Waterschap Aa en Maas
- **Wat doen bedrijven aan deze problematiek?**
Marthijn Junggeburth, Bavaria en Boer Bier Water

VMR Leergang

Volksgezondheid in de Omgevingswet

Datum:	10 februari 2023
Locatie:	online
Kosten:	VMR leden € 175, niet-leden €350
Voorzitter:	Maarten Verhoeven, Rechtbank Oost-Brabant
Aantal deelnemers:	40
Link:	www.milieurecht.nl/vmr-lg-volksgezondheid-omgevingswet

De fysieke leefomgeving van mensen heeft een positieve invloed op gezondheid en welbevinden, bijvoorbeeld als de fysieke inrichting mensen uitnodigt om te bewegen, te spelen, gezonde keuzes te maken, te ontspannen of elkaar te ontmoeten. Maar mensen kunnen ook ziek worden van de fysieke leefomgeving bijvoorbeeld door blootstelling aan (lucht)verontreiniging van verkeer, industrie en veehouderijen, infectieziekten of stress vanwege de stedelijke dynamiek. In dat geval zijn maatregelen nodig om de gezondheid te beschermen bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor bescherming van de gezondheid bestaat steeds meer aandacht in het beleid van het Rijk, provincies en gemeenten. Het Rijk werkt bijvoorbeeld in het Schone Lucht Akkoord samen met provincies en gemeenten om de luchtkwaliteit in Nederland fors te verbeteren. Er is nog veel te doen ter bescherming van mensen tegen geluidsbelasting, hittestress, allergieën en infectieziekten.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet komen instrumenten beschikbaar die bestuurders en beleidsmakers meer ruimte geven om een gezonde leefomgeving te ontwikkelen. De Omgevingswet biedt de gemeenten en provincies de mogelijkheid om expliciet en vroegtijdig gezondheid en (fysieke) veiligheid te betrekken bij ruimtelijke planvorming en beslissingen. Een van de doelstellingen van de Omgevingswet is het bereiken en in stand houden van een gezonde fysieke leefomgeving (art. 1.3 Omgevingswet). Veel van de milieuregels die zijn overgenomen in het stelsel dragen daaraan bij, maar er zijn ook nieuwe elementen. Op basis van artikel 3.3 moet het bevoegd gezag in de omgevingsvisie rekening houden met het voorzorgsbeginsel en andere milieubeginselen. Het bevoegd gezag moet op grond van artikel 2.1 lid 4 van de Omgevingswet bij een evenwichtige toedeling van functies (in het omgevingsplan) in ieder geval rekening houden met het belang van de bescherming van de gezondheid. De artikelen 5.32 en 5.42 lid 4 van de Omgevingswet en de artikelen 8.101 en 8.102 van het Besluit kwaliteit leefomgeving gaan over gezondheid in de omgevingsvergunning.

Sprekers:

- **Huidig juridisch kader voor volksgezondheid in het omgevingsrecht**

- Paul Bodden, Hekkelman Advocaten en Notarissen
 - **Gezondheid in het stelsel van de Omgevingswet**
Joris Broers, Ministerie van Binnenlandse Zaken
 - **Gezondheid en de Omgevingswet: de lokale praktijk**
Josine van den Bogaard, Gemeente Rotterdam en GGD Rotterdam-Rijnmond
-

VMR Webinar

Dragen rechten voor de natuur bij aan een betere bescherming van de natuur?

Datum:	1 maart 2022
Locatie:	online
Kosten:	VMR leden gratis, niet-leden €85
Voorzitter:	Kars de Graaf, Rijksuniversiteit Groningen
Aantal deelnemers:	42
Link:	https://www.milieurecht.nl/vmr-bijeenkomst-rechten-voor-de-natuur

De biodiversiteit gaat wereldwijd hard achteruit door menselijk toedoen. Dit wordt met name veroorzaakt door veranderingen in landgebruik (verandering van natuur in landbouwgrond), exploitatie van soorten (visserij en houtkap), klimaatverandering, en vervuiling. De regelgeving op internationaal en nationaal niveau voor milieu- en natuurbescherming hebben de achteruitgang van de natuur niet kunnen tegenhouden. Bij de afweging van belangen delven de natuurbelangen niet zelden het onderspit. De laatste jaren wordt steeds vaker gesproken over de vraag of we de natuur kunnen redden door rechten toe te kennen aan bossen, bergen, rivieren en diersoorten. Is het de logische volgende stap naar betere natuur- en milieubescherming?

Al in 1972 pleitte Christopher Stone in zijn artikel 'Should trees have standing? Towards legal rights for natural objects' voor het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan de natuur.

Wereldwijd zijn honderden initiatieven genomen om rechten toe te kennen aan de natuur, bijvoorbeeld aan een rivier. Bekende voorbeelden zijn: de Whanganui rivier (Nieuw-Zeeland), de Ganges (India) en de Turag rivier (Bangladesh). Ook in Nederland wordt gesproken over rechten voor de natuur, zoals bijvoorbeeld bij de Waddenzee en de Maas.

Tijdens deze bijeenkomst bespraken drie sprekers de vragen die spelen bij het toekennen van rechten aan de natuur.

Sprekers:

- **Rechten van Natuur - wereldwijd overzicht van initiatieven - opties voor de Waddenzee?**
Tineke Lambooy, Nyenrode Business Universiteit
 - **Private rechten van de natuur**
Laura Burgers, Universiteit van Amsterdam
 - **Grondrechten van de natuur als rechtspersoon, in het bijzonder eigendom**
Björn Hoops, Rijksuniversiteit Groningen
-

VMR Praktijkgeluiden: van inrichting naar MBA

Datum:	11 mei 2022
Locatie:	De Witte Vosch, Utrecht
Kosten:	VMR leden gratis, niet-leden €85
Voorzitter:	Valérie van 't Lam
Aantal deelnemers:	37

Link: www.milieurecht.nl/vmr-praktijkgeluiden-van-inrichting-naar-mba

Het begrip 'inrichting' uit de Wet milieubeheer wordt losgelaten onder de Omgevingswet en vervangen door regulering per milieubelastende activiteit. Hoe bereidt de praktijk zich hier op voor en welke vragen komt men tegen?

De VMR werkgroep VTH organiseert een praktijkmiddag over de vragen rondom de overgang van het begrip inrichting naar milieubelastende activiteit.

Sprekers:

- **Introductie op de systematiek van de MBA's**
Sandra Anzion, Anzion juridisch advies
- **Bespreking MBA en algemeen overgangsrecht (met casus)**
Valérie van 't Lam, Stibbe, en Corine Eringfeld, Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek
- **Wat zijn de uitdagingen bij de overgang van inrichting naar MBA?**
Waldo Kaiser, Implementatie Omgevingswet, Rijkswaterstaat
- **Praktijkvragen voor het panel**
Panel: Valérie van 't Lam, Corine Eringfeld, Waldo Kaiser en Nico Haselager, Geluidsdeskundige RWS

VAR VMR Webinar

Wordt de Awb Aarhus proof? Over de wijziging van de Awb n.a.v. het Varkens in Nood-arrest

Datum: 2 juni 2022
Locatie: online
Kosten: gratis
Voorzitter: Kars de Graaf, Rijksuniversiteit Groningen
Aantal deelnemers: niet bekend; organisatie deelnemers webinar bij de VAR
Link: www.milieurecht.nl/var-vmr-webinar-wordt-de-awb-aarhus-proof

De Awb is gedeeltelijk in strijd met het Verdrag van Aarhus. Op 14 januari 2021 werden immers bestuursrechtjuristen op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht opgeschrikt door het Varkens in Nood-arrest van het HvJ EU. Daarin bleek art. 6:13 Awb gedeeltelijk in strijd met het Verdrag van Aarhus, omdat deelnemen aan de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afd. 3.4 Awb (uov) voor het betrokken publiek geen vereiste mag zijn voor de ontvankelijkheid van een beroep tegen een Aarhus-besluit. Ook werd duidelijk dat het publiek met inspraakrechten, zich op die rechten moet kunnen beroepen bij een rechter. Het arrest is door de ABRvS ruimhartig vertaald in uitspraken van 14 april (een belanghebbende kan ontvankelijk procederen tegen een omgevingsrechtelijk besluit, ook als hij niet deelnam aan de uov) en 4 mei 2021 (een niet-belanghebbende die wel deelnam aan de uov wordt in weerwil van art. 8:1 Awb ontvangen in een bestuursrechtelijke procedure tegen een omgevingsrechtelijk besluit). Daarbij merkte de hoogste bestuursrechter al fijntjes op dat het aan de wetgever is om de Awb Aarhus-proof te maken. Een daartoe strekkend wetsvoorstel is inmiddels in consultatie gebracht via <https://www.internetconsultatie.nl/awbvarkensinnood/b1>

Hoe wil de regering de Awb Aarhus-proof maken? Welke keuzes worden er gemaakt? Is het voldoende? Is het werkbaar? Over die vragen organiseerden de VAR (Vereniging voor bestuursrecht) en de VMR (Vereniging voor Milieurecht) op 2 juni gezamenlijk een webinar (online via zoom). De bijeenkomst vond plaats via ZOOM.

Sprekers:

- **Van de verwijzingsuitspraak van de rechtbank Limburg naar de uitspraak van het Hof van Justitie van de EU en de toepassing daarvan door de bestuursrechter**
René Seerden, bestuursrechter in de Rechtbank Limburg
- **Wordt de Awb Aarhus-proof? Werk in uitvoering - een tussenstand van de wetgever**

- Lotte Valkenburg, ministerie van Justitie en Veiligheid
- **Wordt de Awb Aarhus-proof? Over de wijziging van de Awb naar aanleiding van het Varkens in Nood-arrest**
Gerrit van der Veen, hoogleraar Milieurecht RuG; advocaat AKD Benelux Lawyers
 - **Wordt de Awb Aarhus-proof?**
Bondine Kloostera, advocaat Prakken d'Oliveira
-

VMR Actualiteitendag 2022

Datum:	23 juni 2022
Locatie:	Geertekerk, Utrecht
Kosten:	VMR leden € 325, niet-leden € 475
Voorzitter:	Kars de Graaf, Rijksuniversiteit Groningen
Aantal deelnemers:	126
Link:	www.milieurecht.nl/programma-vmr-ad-2022

Twaalf deskundige sprekers behandelden de actuele ontwikkelingen in wetgeving en jurisprudentie voor belangrijke onderwerpen binnen het milieu-, water- en natuurbeschermingsrecht.

De deelnemers ontvingen het digitale programma met een overzicht van de belangrijkste literatuur en jurisprudentie per onderwerp.

Sprekers:

- **Actuele ontwikkelingen in het bestuurs(proces)recht**
Hanna Tolsma, Rijksuniversiteit Groningen
 - **Activiteitenbesluit en Wabo**
Valérie van 't Lam, Stibbe
 - **Evenredige omgevingsrechtspraak**
Maarten Verhoeven, Rechtbank Oost-Brabant
 - **Het omgevingsplan - lessons learned and lessons to come**
Rachid Benhadi, Hekkelman Advocaten&Notarissen
 - **CO₂ reductie in de mobiliteitssector**
Jan Reinier van Angeren, Stibbe
 - **Jurisprudentie en ontwikkeling van circulariteit binnen wetgeving en beleid voor afvalbeheer**
Ron Laan, Van Diepen van der Kroef
 - **Handhaving van het milieurecht**
Marleen Velthuis, NautaDutilh
 - **Energietransitie in versnelling. Klimaataansprakelijkheid, negatieve emissies en herstel biodiversiteit**
Edward Brans, Pels Rijcken/Universiteit Utrecht
 - **Milieueffectrapportage**
Marcel Soppe, Soppe Gundelach advocaten
 - **Waterrecht**
Jasper van Kempen, ministerie IenW/Universiteit Utrecht
 - **Bescherming van Natura-2000 gebieden**
Marieke Kaajan, ENVIR advocaten
 - **Gezondheid in relatie tot het omgevingsrecht**
Eveline Thoonen, Hekkelman Advocaten&Notarissen
-

VMR Jubileumcongres Milieurecht in transitie

Datum:	29 september 2022
Locatie:	Geertekerk, Utrecht
Kosten:	VMR leden gratis, niet-leden €85
Voorzitter:	Kars de Graaf, Rijksuniversiteit Groningen
Aantal deelnemers:	126
Link:	www.milieurecht.nl/vmr-jubileum-milieurecht-in-transitie

Ondanks enorme technologische vooruitgang en ontwikkeling, kampt de wereld met grote problemen als klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen. In Nederland specifiek ook met stikstofdepositie, verdroging, vernatting, bedreigingen voor de gezondheid en de aantasting van de (kwaliteit van de) leefomgeving. Innovatieve oplossingen zijn noodzakelijk. Hoe kan de maatschappij zich efficiënt en effectief aanpassen? Hoe kan de Nederlandse samenleving op een eerlijke manier worden bijgestuurd?

Er is een rol voor het milieurecht in deze transitie. En dus ook voor de VMR. Welke rol moet het milieurecht spelen? Waar faciliteert het milieurecht de gewenste transitie en waar is verandering van milieurecht gewenst om transitie te bereiken? Op welke wijze kan het milieurecht de noodzakelijke transitie(s) faciliteren, stimuleren en zo nodig afdwingen? Deze vragen stonden centraal op het jubileumcongres van de VMR op 29 september 2022.

Sprekers gaven hun visie op de maatschappelijke uitdagingen (I) en beschouwden twee thema's (biodiversiteitsverlies en klimaatverandering) vanuit wetenschap en praktijk (II). We horen uiteraard ook van de VMR-leden (III).

We vierden tijdens deze dag het 40-jarig bestaan van de VMR als kennisnetwerk en sloten de dag feestelijk af met een vegan dinner.

Sprekers:

I Visie en uitdagingen

- **Wat is onze stip op de horizon? - Videoboodschap**
Diederik Samsom, Europese Commissie
- **Nieuwe uitdagingen voor het milieurecht in het Antropoceen**
Frank Biermann, Universiteit Utrecht
- **De European Green Deal: transities in kennis, voor kennis in transities**
Hans Bruyninckx, Europees Milieu Agentschap
- **Zonder visie geen transitie**
Marjolein Dieperink, AKD

II Twee grote uitdagingen nader beschouwd. De rol van milieurecht en de VMR

Biodiversiteitsverlies

- **De nieuwe EU herstelwet: een revolutie in het milieurecht?**
An Cliquet, Universiteit Gent
- **Reactie vanuit de praktijk**
Luuk Boerema, Boerema & Van den Brink - Presentatie

Klimaatverandering

- **de Kracht van het Klimaatrecht**
Marjan Peeters, Universiteit Maastricht, met bijdragen van Dorien Coppens en Janique Gommans
- **Reactie vanuit de praktijk**
Bart Arentz, RUD Drenthe

III. Drie auteurs van de VMR Jubileumbundel aan het woord

- Ralph Frins over zijn bijdrage '**Naar meer elektronisch milieutoezicht (op afstand)**'

- Marga Robesin over haar bijdrage '**De hoogste tijd voor een mondiaal Waterschaarsteverdrag**'
 - Jola van Dijk over haar bijdrage '**Waarom de VMR over veertig jaar drie keer zo groot zal zijn**'
-

Bomenrecht

Datum: 30 september 2022
Voorzitter: Harm Dotinga, Vogelbescherming Nederland

Deze Bomenrechtmiddag werd georganiseerd door Bas Visser, juridisch raadgever en boomkundige, in samenwerking met de VMR.

Sprekers:

- **Bomen in het privaatrecht**
Jilles van Zinderen, Haut legal & taks
 - **Bomen in het publiekrecht**
Janike Haakmeester, HBR advocaten
 - **Handhaving bij illegale kap**
Bas Visser, Mr. B.M. Visser & Partners
-

VMR Jong in gesprek met

CHECK en de gemeente Amsterdam over 'Deelmobiliteit als duurzame oplossing'

Datum: 12 oktober 2022
Locatie: Kantoor van Check, Van Slingelandtstraat 8C, Amsterdam
Kosten: gratis
Voorzitter: Victoria Rakovitch, NewGround Law
Aantal deelnemers: 10
Link: www.milieurecht.nl/vmr-jong-deelmobiliteit

Stedelijke mobiliteit moet duurzamer, slimmer en gezonder worden. Dit met het oog op de groeiende bevolking (meer vervoersmiddelen in de straten), het verbeteren van de luchtkwaliteit en het terugdringen van de totale emissie broeikasgassen en uitstoot CO₂. Er is een snel groeiende behoefte aan duurzamere vormen van mobiliteit.

Daarbij komt dat steeds meer verkeersdeelnemers niet zozeer inzetten op bezit van mobiel vervoer, maar wel op gedeeld gebruik daarvan. Daarom wordt deelmobiliteit gezien als mogelijke oplossing voor klimaatproblemen maar ook voor de vermindering van druk op onze ruimte en faciliteiten. De stad groeit en door vervoersmiddelen te delen wordt voorkomen dat de straten overvol raken. (Elektrische) fietsen en deelscooters worden in veel grote gemeenten al steeds vaker gebruikt. Denk ook aan de NS-fiets. Zo wordt bijvoorbeeld in steden als Amsterdam en Rotterdam al volop gebruik gemaakt van deelfietsen, deelscooters en deelauto's. Draagt het gebruik van de deelscooters en fietsen bij aan duurzamere, slimmere en gezondere stedelijke mobiliteit?

De werkgroep VMR Jong organiseerde een interactieve middag met CHECK, aanbieder van deelscooters, en de gemeente Amsterdam. Marco Knitel, managing director bij en co-founder van CHECK vertelde meer over het bedrijf, wat ze doen en waar ze tegen aan lopen. Daarna ging Jeroen Schutter, programmamanager deelmobiliteit bij de gemeente Amsterdam, in op het beleid rondom deelmobiliteit en de (juridische) vragen rondom het regelen en stimuleren van deelmobiliteit in en rondom de stad.

Sprekers:

- **Welkom en presentatie door Gemeente Amsterdam**
Jeroen Schutter, programmamanager Deelmobiliteit, Gemeente Amsterdam
 - **Presentatie door CHECK**
Marco Knitel, co-founder Check
-

VMR Webinar

UN Waterconferentie 2023: naar internationale regulering van watergebruik?

Datum:	17 november 2022
Locatie:	online
Kosten:	gratis
Voorzitter:	Jonathan Verschuuren, Tilburg University
Aantal deelnemers:	49
Link:	https://www.milieurecht.nl/vmr-webinar-de-vn-en-waterschaarste
Opname:	Te bekijken via https://youtu.be/mWERefXIIQ

Waterschaarste is een toenemend mondiaal probleem. Mede door klimaatverandering hebben steeds meer mensen wereldwijd gebrek aan water. Dat heeft desastreuze gevolgen voor hun gezondheid, de voedselvoorziening en de natuur.

In maart 2023 vindt de UN Waterconferentie plaats in New York. Welke rol kan of moet de VN spelen in de bestrijding van waterschaarste? Is een mondiaal Waterschaarste Verdrag nodig, in navolging van het Klimaatverdrag? Of zijn er andere manieren om op mondiaal niveau dit probleem aan te pakken?

Nederland is mede-gastheer van de UN Waterconferentie 2023. De voorbereiding is in volle gang. Een uitgelezen moment voor juristen en deskundigen op het gebied van waterschaarste om mee te denken over een effectieve mondiale aanpak.

Tijdens dit webinar deelden drie sprekers hun gedachten hierover.

Dit webinar werd georganiseerd door de VMR in samenwerking met de Universiteit Utrecht, de Universiteit Twente en het Waterfootprint Network.

Sprekers:

- **De watervoetafdruk van de mensheid: de grens bereikt?**
Rick Hogeboom, Universiteit Twente
 - **Nut en noodzaak van een waterconferentie**
Nathalie Olijslager, programmadirecteur VN2023, ministerie van Buitenlandse Zaken
 - **De lessen vanuit het internationale klimaatrecht voor een mondiale aanpak van waterschaarste**
Natalie Dobson, Utrecht Centre for Water Oceans and Sustainability Law, Universiteit Utrecht
-

VMR Webinar

Verantwoord ondernemen via voorgestelde Europese richtlijn?

Datum:	30 november 2022
Locatie:	online
Kosten:	gratis
Voorzitter:	Wybe Douma, EEL Consultancy & EU Legal -Centre for European & International Law
Aantal deelnemers:	43
Link:	https://www.milieurecht.nl/vmr-webinar-verantwoord-ondernemen-via-voorgestelde-europese-richtlijn

Opname: te bekijken via: <https://youtu.be/PhprP9YRIsI>

Begin 2022 kwam de Europese Commissie met een voorstel voor een Europese richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid. De regels gaan dus over maatschappelijk verantwoord ondernemen en moeten gaan gelden voor grote bedrijven die aan de Europese markt leveren. Zij worden verplicht de risico's op het gebied van mensenrechtenschendingen, milieu en in beperkte mate ook klimaat in kaart te brengen en te bestrijden, ook wat betreft hun toeleveranciers. In een beperkt aantal omstandigheden kunnen slachtoffers naar de rechter stappen en bedrijven civielrechtelijk aansprakelijk stellen.

Aanvankelijk worden alleen bedrijven met meer dan 500 werknemers (en een omzet van meer dan 150 miljoen euro) aangesproken; later volgen bedrijven met 250 of meer werknemers die in risicosectoren opereren.

Het Europees Parlement had begin 2021 een veel ambitieuzer concept voorgesteld, dat dichter aansloot bij de OESO richtlijnen inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen, die op basis van vrijwilligheid werken.

In dit webinar werd onder meer gezien of de voorgestelde richtlijn meer kan bewerkstelligen dan de huidige vrijwillige alternatieven, de kritiek op het voorstel, en hoe de richtlijn zich verhoudt tot het initiatiefwetsvoorstel imvo ingediend door de CU, PvdA, GL en SP en de bouwstenen voor imvo-wetgeving van het ministerie van BHOS.

Sprekers:

- **Van Vrijwillig naar Verplicht**
Manon Wolfkamp - MVO platform
- **Wie stout is de roe - aansprakelijkheid en de CSDDD**
Lucas Roorda, Universiteit Utrecht

Werkgroepen*** Werkgroep Mondiale Duurzaamheid**

De VMR Werkgroep Mondiale duurzaamheid en recht richt zich op de vraag hoe het (milieu)recht een bijdrage kan leveren aan mondiale verduurzaming.

Leden:

- **Laurens Ankersmit**, Universiteit van Amsterdam
- **Janneke Bazelmans**, Ecorecht, Milieudefensie
- **Nathalie Dobson**, Universiteit Utrecht
- **Wybe Douma**, TMC Asser Instituut
- **Marieke Koekkoek**, KU Leuven
- **Marga Robesin**, Stichting Natuur en Milieu – voorzitter
- **Meike Terhorst**, Advocatenkantoor Koopman
- **Steffen van der Velde**, Steffen van der Velde Consultancy

In 2022 organiseerde de werkgroep Mondiale duurzaamheid twee webinars over waterschaarste (17 november) en over verantwoord ondernemen (30 november). De leden schreven 9 blogs voor de website van de VMR te vinden bij Columns.

*** Werkgroep Vergunningverlening, toezicht en handhaving**

In de werkgroep Vergunningverlening, toezicht en handhaving bespreken de leden de ontwikkelingen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving, met name in verband met de toekomstige Omgevingswet.

Leden:

- **Sandra Anzion**, Anzion juridisch advies
- **Gerda Bellomo-Dekker**, Regionale uitvoeringsdienst Utrecht
- **Corinne Eringfeld**, Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
- **Bart Oortwijn**, Combined Efforts
- **Gré Renne**, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- **Annelies Soons-de Meester**, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- **Mustapha Tekfaoui**, Omgevingsdienst Utrecht
- **Melissa Zee**, Catch Legal

De VMR werkgroep VTH organiseerde in 2022 een praktijkmiddag over de vragen rondom de overgang van het begrip inrichting naar milieubelastende activiteit.

*** Werkgroep Milieucriminaliteit**

Milieucriminaliteit is een belangrijk thema binnen het omgevingsrecht. In de afgelopen jaren is er veel aandacht voor geweest en zijn de nodige knelpunten gesignaleerd. Uit de ontwikkelingen volgt dat aandacht voor effectievere handhaving van milieucriminaliteit van belang is. De samenstelling van de werkgroep is multidisciplinair. Onderwerpen worden vanuit de verschillende disciplines bekeken. De werkgroep zal ontwikkelingen op het gebied van onderzoek, wetgeving, rechtspraak, literatuur en maatschappelijk relevante ontwikkelingen volgen en onder de aandacht brengen van de VMR-leden.

Leden:

- **Oda Essens**, Autoriteit Consument & Markt

- **Marieke Kluin**, Universiteit Leiden
- **Monique van der Linden**, Stibbe
- **Sjoerd Lopik**, Allen&Overy
- **Roos van der Munckhof**, Rechtbank Oost-Brabant
- **Rob de Rijck**, Functioneel Parket
- **Toine Spapens**, Tilburg University
- **Marleen Velthuis**, Loyens&Loeff (voorzitter)
- **Ben Vollaard**, Tilburg School of Economics and Management

De werkgroep Milieucriminaliteit bespreekt ongeveer eens per 2 maanden actuele ontwikkelingen en de leden schreven 6 blogs voor de website van de VMR te vinden bij Columns.

* VMR Jong

De werkgroep VMR Jong organiseert laagdrempelige bijeenkomsten voor startende professionals binnen het omgevingsrecht. Doel van de bijeenkomsten is om een onderwerp interdisciplinair te benaderen, met ruimte voor juridische verdieping. Daarnaast biedt de werkgroep de startende professional ook een eigen netwerk, voor uitwisseling van kennis en ervaring. De werkgroep organiseert eens per halfjaar een bijeenkomst of een excursie. Daarbij kunnen sprekers uit het bedrijfsleven of de wetenschap worden uitgenodigd om te spreken over hun praktijkervaring. Tijdens de bijeenkomsten bestaat altijd ruim de tijd voor vragen van de deelnemers en de interactie tussen de deelnemers.

Leden

- **Christine Strating**, Eversheds Sutherland advocaten
- **Bram Dirckx**, Van der Putt advocaten
- **Dominique de Haas**, Raad van State
- **Janina Hamann**, Delissen Martens advocaten
- **Annick van der Harten**, Catch Legal
- **Lisa van der Maden**, Stibbe advocaten
- **Marleen Velthuis**, Nauta Dutilh advocaten

In 2022 organiseerde de werkgroep een webinar over circulaire economie en milieurecht en een bijeenkomst over deelmobiliteit.

Publicaties

N. Achterberg, J.R. van Angeren, G. Geilenkirchen, E. Groenewolt, T. Harte, H. Hilbers, V. van 't Lam, M. du Manoir-Schutte, R. Molenaar-Wingens, L. Westendorp, *Op weg naar nul: juridische vragen rondom de transitie naar emissievrij vervoer*, VMR Publicatiereeks 2022-1.

J.R. van Angeren, J. Bazelmans, R. Benhadi, H. Borgers, J. van den Broek, F. van de Coevering, M. Dieperink, H. Dotinga, W. Douma, J van Dijk, G. van der Feltz, R. Frins, K.J. de Graaf, A. van der Harten, H. Havekes, R. Jager, M. Kaajan, J. van Kempen, F. Kistenkas, N. Koeman, E. Kolling, R. Laan, V. van 't Lam, P. van der Lee, M. van der Linden, H. von Meijenfeldt, P. Mendelts, T. Nijmeijer, M. Peeters, M. Robesin, T. Röttscheid, R. de Rijck, J. Spaans, N. Teesing, J. Tieman, H. Tolsma, A. Trouwborst, J. van der Velden, M. Velthuis, M. Verhoeven, J. Verschuuren, T. Verstappen, W. de Vos, H. Woldendorp, *Milieurecht in transitie, Jubileumbundel 40 jaar VMR*, VMR Publicatiereeks 2022-2.

COLUMNS

- Is het einde van het Energiehandvest in zicht?
 - Laurens Ankersmit – 20 december 2022
 - Lid werkgroep Mondiale Duurzaamheid en recht
- Nieuwe regels tegen greenwashing: een kleine stap in de groene richting
 - Gerbrich Kozijn – 29 november 2022
 - Lid werkgroep Mondiale Duurzaamheid en recht
- OPNAME VMR Webinar - UN Waterconferentie 2023: naar internationale regulering van watergebruik?
 - Secretariaat VMR – 22 november 2022
- Politiek akkoord over de LULUCF-verordening
 - Sjoerd Bakker – 18 november 2022
- IMVO wetgeving een update
 - Janneke Bazelmans – 8 november 2022
 - Lid werkgroep Mondiale Duurzaamheid en recht
- Het is niet aan het Openbaar Ministerie om de grenzen op te zoeken (en deze over te gaan)
 - Monique van der Linden – 2 november 2022
 - Lid werkgroep Milieucriminaliteit
- Een vernieuwde EU-strategie over handel en duurzame ontwikkeling: too little, too late
 - Wybe Douma – 5 oktober 2022
 - Lid werkgroep Mondiale Duurzaamheid en recht
- Visserij graaft eigen graf
 - Ben Vollaard – 4 oktober 2022
 - Lid werkgroep Milieucriminaliteit
- De waarde van water
 - Marga Robesin – 5 september 2022
 - Lid werkgroep Mondiale Duurzaamheid en recht
- Een nieuwe strafrechtelijke sanctie: vergoeding vernietigingskosten schadelijke stoffen
 - Roos van den Munckhof – 5 september 2022
 - Lid werkgroep Milieucriminaliteit
- Een vooruitziende blik?
 - Chris Backes – 5 september 2022
- De Vereniging voor Milieurecht is jarig!
 - Marleen van Rijswick – 17 augustus 2022
- Eerste Kamer: eis een voorbehoud bij CETA
 - Wybe Douma – 8 juli 2022
 - Lid werkgroep Mondiale Duurzaamheid en recht
- CETA: kiest de Eerste Kamer voor Grondwet of voor Corporate Takeover?
 - Meike Terhorst – 7 juni 2022
 - Lid werkgroep Mondiale Duurzaamheid en recht
- Klimaatbeleid vereist toezicht en handhaving
 - Sjoerd Lopik – 19 april 2022

- Lid werkgroep Milieucriminaliteit
- Toezicht, regelovertreding en handhaving in aanloop naar ongevallen Brzo-bedrijven
 - Marieke Kluin – 5 april 2022
 - Lid werkgroep Milieucriminaliteit
- Voorstel Europese Corporate Sustainability Due Diligence Directive niet in lijn met internationale normen en Nederlands IMVO beleid
 - Janneke Bazelmans – 5 april 2022
 - Lid werkgroep Mondiale Duurzaamheid en recht
- De Glasgow Declaratie voor eerlijke watervoetafdrukken
 - Marga Robesin – 3 maart 2022
 - Lid werkgroep Mondiale Duurzaamheid en recht
- Handhaving milieucriminaliteit: kordaat & op maat
 - Oda Essens – 2 februari 2022
 - Lid werkgroep Milieucriminaliteit
- Concept actualisatie energiebesparingsplicht onder Bal en Bbl
 - Alisa Stoetman en Kars de Graaf – 10 januari 2022

Korte verslagen

J.K.M. Buitenhuis, 'Emissiereductie in Nederland: zicht op de doelstellingen, participatie en Omgevingswet, verslag van een VMR-UU bijeenkomst', M en R 2022/16

S.A. Melchers en T. Barshini, 'Watercrisis: conflicterende belangen en mogelijke aanpak', M en R 2022/29

R. Claerhoudt, 'Dragen rechten voor de natuur bij aan een betere bescherming van de natuur', M en R 2022/44

P. van den Heuvel, 'VMR Praktijkgeluiden, van inrichting naar MBA', M en R 2022/59

M. E. Adriaanse, 'Wordt de Awb Aarhus-proof?', M en R 2022/102

E.R. van Nieuwkoop, T. Röttscheid & J.L. van der Werf, 'Milieurecht in transitie', M en R 2022/117

VMR Jubileum – in Mr Magazine – te bekijken via: www.mr-online.nl/vmr-viert-feest-met-vegan-dinner/

Website

Op de website is algemene informatie over de VMR te vinden, over het bestuur en de geplande activiteiten, maar ook een archief met informatie over de eerder gehouden bijeenkomsten en activiteiten. Daarnaast publiceert de VMR regelmatig publicaties, schrijven (werkgroep)leden columns over actuele onderwerpen en plaatst de VMR ook vacatures of aankondigingen van activiteiten van anderen op de website.

De website is in 2022 goed bezocht. Meestal wordt de website bekeken na verzending van de nieuwsbrief of de verspreiding van een specifieke uitnodiging voor een nieuwe activiteit. Ook vlak voor een bijeenkomst neemt het aantal bezoekers van de website toe.

De leden van de VMR kunnen zich via de website online inschrijven voor bijeenkomsten, werkgroepen kunnen via een besloten pagina informatie delen en ook hun eigen gegevens (adres, werkgever) bijhouden.

Nieuwsbrief

De leden van de VMR ontvingen in 2022 gemiddeld maandelijks een nieuwsbrief met daarin de aankondigingen van activiteiten, de columns en vacatures en verdere mededelingen.

In 2022 zijn 19 Nieuwsbrieven aan de leden verzonden.

Er zijn 4 vacatures en 3 aankondigingen van activiteiten van externen via de website geplaatst. Voor deze vermeldingen heeft de VMR een vergoeding ontvangen.

Ledenaantal

Per 31 december 2021 bedroeg het aantal leden: **649** (aantal leden met persoonlijk lidmaatschap: 618, studentleden: 10, gepensioneerd: 21).

Het aantal organisaties met een collectief lidmaatschap bedroeg **58**.

Per 31 december 2022 bedroeg het aantal leden: **676** (aantal leden met persoonlijk lidmaatschap 634, studentleden: 15, gepensioneerd: 27).

Het aantal organisaties met een collectief lidmaatschap bedroeg **59**.

Het aantal leden is in 2022 licht toegenomen.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergaderde in 2022 op 19 januari, 4 juli en 5 oktober.

Algemene ledenvergadering

Op 16 juni 2022 vond de algemene ledenvergadering plaats ter bespreking van de jaarcijfers over 2021, eveneens zijn nieuwe bestuursleden benoemd en is een nieuw lid voor de kascommissie verkozen.

Als voorzitter trad op prof. mr. K.J. (Kars) de Graaf, voorzitter van de VMR.

Bureau

In 2022 werkten op het bureau:

Natasja Teesing – bureausecretaris

Els Kolling – administratief medewerker

Caitlin Doevendans van QS10 – administratie (per 1 november 2022)

Het bureau van de vereniging is gevestigd in Utrecht. De vereniging huurde tot 1 november een kantoorruimte in een bedrijfsverzamelgebouw samen met de Stichting Natuur en Milieu, de Natuur en Milieufederatie van Utrecht en de Stichting de Noordzee. Per 1 november is het kantoor verhuisd naar Haarlem.

Praktische gegevens VMR

Bezoekadres: Kleverlaan 11
2023 JC Haarlem
Postadres: Postbus 2028
2002 CA HAARLEM
E-mail: info@milieurecht.nl
Website: www.milieurecht.nl
KvK: 40479669

Jaarrekening 2022

Vereniging voor Milieurecht
Financieel jaarverslag 2022

Voorwoord penningmeester

Algemeen

In 2022 vierde de vereniging haar 40-jarig jubileum. Naast het jubileumcongres organiseerde de VMR een VMR Actualiteitendag, een Leergang, 5 webinars, een middag over VMR Praktijkgeluiden, en VMR Jong organiseerde twee bijeenkomsten. De VMR publiceerde de bundel 'Op weg naar nul' en in het kader van het 40-jarig jubileum verscheen de bundel 'Milieurecht in transitie'.

Het resultaat van 2022 is lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door lagere inkomsten uit de Actualiteitendag, lagere inkomsten uit de VMR Leergang omdat we de in het najaar geplande bijeenkomst hebben verplaatst naar februari 2023. In 2022 is het aantal leden toegenomen, maar we hadden een grotere toename verwacht. Daardoor is er meer contributie ontvangen, maar minder dan begroot. Voor het Jubileum hebben we met name extra kosten gemaakt doordat we een schenking hebben gedaan aan een goed doel. De kosten voor de organisatie van onze activiteiten in 2022 zijn lager uitgevallen dan begroot. De kosten bij de leergangen waren, door de verplaatsing van de najaarsbijeenkomst, waren ook aanzienlijk lager.

Het bestuur van de VMR heeft ingestemd met de extra uitgaven en meent dat de financiële reserve kan worden benut voor het opvangen van het tekort.

Exploitatie jaar 2022

Het jaar 2022 wordt afgesloten met een nadelig saldo van €19.374, begroot was nadelig €8.395.

Financiële positie per 31 december 2022

Per eind 2022 heeft de vereniging een eigen vermogen van €244.323. Met deze omvang van het eigen vermogen is door de vereniging voldoende reserve opgebouwd om in haar bestaan te voorzien als subsidie-onafhankelijke organisatie. Het bestuur van de VMR organiseert meer bijeenkomsten dan gebruikelijk zodat de besteding van het eigen vermogen ten goede komt aan het kennisnetwerk.

Mr. H.M. Dotinga, LL.M. – penningmeester

Penningmeester van de Vereniging voor Milieurecht

Vereniging voor Milieurecht
Financieel jaarverslag 2022

BALANS PER 31 DECEMBER 2022 (incl resultaat 2022)

	31 december 2022	31 december 2021
<u>ACTIVA</u>		
Materiële vaste activa:		
Inventaris/computers	p.m.	p.m.
Vorderingen/overlopende posten:		
Debiteuren	2.778	7.058
Overige vorderingen/overlopende activa	998	400
	3.776	7.458
Liquide middelen	251.340	276.546
TOTAAL	255.116	284.004

BALANS PER 31 DECEMBER 2022 (incl resultaat 2022)

	31 december 2022	31 december 2021
<u>PASSIVA</u>		
Eigen vermogen:		
Algemene reserve	244.323	263.697
Voorziening:		
Jubileum	0	8.000
Schulden korte termijn:		
Crediteuren	2.933	338
Pensioenpremies	965	2.647
Overige schulden	772	3.979
Overlopende passiva	6.123	5.343
	10.793	12.307
TOTAAL	255.116	284.004

Vereniging voor Milieurecht
Financieel jaarverslag 2022

**STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER
2022**

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
<u>BATEN</u>			
Contributies/collectief lidmaatschap	63.575	65.615	61.750
Actualiteitendag, bijdrages en sponsoring	44.485	50.520	43.685
VMR Leergang	6.125	15.000	11.595
Studiedagen	595	1.275	2.525
Jubileum, vrijval voorziening	10.000	10.000	0
Jubileum, sponsoring en bijdrages	500	2.000	-
Overige inkomsten (incl.rente)	3.734	3.800	3.886
	129.014	148.210	123.441
<u>LASTEN</u>			
Loonkosten	77.512	79.500	75.835
Overige personele kosten	7.671	7.000	5.110
Huisvestingskosten	3.102	2.600	3.970
Bureau- en organisatiekosten	9.805	8.950	6.171
Studiedagen/werkgroepen/publicaties	16.747	23.600	15.724
Actualiteitendag	13.192	14.545	13.313
Leergang	570	5.000	4.924
VMR Jong	124	450	1.361
Jubileum, kosten	17.664	12.960	0
Reservering jubileum	2.000	2.000	2.000
	148.388	156.605	128.408
RESULTAAT	19.374-	-8.395	4.967-

Doorkijk naar 2023

In 2023 heeft al een deel van onderstaande activiteiten plaatsgevonden. Ook is het programma voor het najaar al in ontwikkeling.

- VMR Leergang – De Krw-waterkwaliteitsdoelen voor 2027: het water aan de lippen?
2 februari 2023
- UU-VMR Conference – Law and the End of Anthropocentrism. Judiciary and climate change. Ecocide as an international crime
21 maart 2023
- VMR Actualiteitendag 2023
30 maart 2023
- VMR Jong - De windturbineproblematiek van NIMBY naar win-win(d)
1 juni 2023
- VMR Themamiddag – Handhaving van het milieurecht
8 juni 2023
- VMR Themamiddag – Vergroeningsmaatregelen onder het vernieuwde Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
21 september 2023

In ontwikkeling zijn de volgende activiteiten:

- VMR Leergang – Geurhinder
- VMR Praktijkdag 2023
- VMR Themamiddag
- Samenwerking met de VVM voor de Dag van de Omgevingswet en de Nationale Milieudag.

Bijlage Overzicht publicaties VMR

Verschenen vanaf 1982:

- De herziene Hinderwet (1982)
- De aansprakelijkheid voor milieuschade (1983)
- De evaluatie van de Wet algemene bepalingen Milieuhygiëne (1983)
- Deregulering, toegespitst op de basisvergunning en de integrale vergunning (1983)
- Bodembescherming in het landelijk gebied (1984-1)
- Het EEG-milieurecht (1984-2)
- De Wet chemische afvalstoffen (1984-3)
- Rechtsbescherming in de milieuwetgeving (1985-1)
- Grensoverschrijdende rechtsbescherming (1985-2)
- WABM Algemene regels en vergunningenstelsel voor inrichtingen (1985-3)
- Wet geluidhinder (1986-1)
- De Wet bodembescherming (1986-2)
- Waterbeheer en milieubeheer (1986-3)
- Afvalstoffenwet (1987-1)
- Voorontwerp Hoofdstukken Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (1987-2)
- Strafrechtelijke handhaving van milieurecht (1987-3)
- Civielrechtelijke aansprakelijkheid voor milieuschade (1987-4)
- AMvB's op grond van artikel 2a van de Hinderwet (1988-1)
- De uitvoering van EG-milieurichtlijnen, toegespitst op milieugevaarlijke stoffen (1988-2) - Grondwaterbeheer (1988-3)
- De Natuurbeschermingswet (1988-4)
- Kostenverhaal bij (water)bodemsanering (1989-1)
- Juridische en bestuurlijke consequenties van het Nationaal Milieubeleidsplan (1989-2)
- Grensoverschrijdende milieuwetgeving Europeesrechtelijke, internationaalrechtelijke en nationaalrechtelijke aspecten (1989-3)
- Afvalstoffenbeleid (1990-1)
- Vrijwillige of willekeurige sanering van (bedrijfs)terreinen? (1990-2)
- Milieubescherming: privaatrecht of publiekrecht?, waarin opgenomen selectie milieujurisprudentie 1987-1990 (1990-3)
- Het juridische en financiële instrumentarium van het NMP-plus (1990-4)
- Artikel 21 Interimwet bodemsanering (1990-5)
- Bedrijfsinterne milieuzorg (1991-1)
- Het Plan van aanpak Schiphol (1991-2)
- Risico-aansprakelijkheid voor milieuschade (1991-3)
- Rechtsbescherming in het milieurecht (1991-4)
- Gebiedsgericht milieubeleid (1992-1)
- Bestrijdingsmiddelenwet (1992-2)
- De rol van het recht bij een duurzame ontwikkeling (1992-3)
- Inbouw hoofdstuk bodemsanering in de Wet bodembescherming (1992-4)
- Het milieustrafrecht nader beschouwd (1993-1)
- Gedoogrecht(spraak) (1993-2)
- Flora- en Faunawet (1993-3)
- Waste Prevention (1993-4)
- Openbaarheid van milieurelevante bedrijfsgegevens (1993-5)
- De Algemene wet bestuursrecht in haar betekenis voor het milieurecht (1994-1)
- Naar een nieuwe Natuurbeschermingswet (1994-2)
- De terugtrekkende overheid (1994-3)
- Ecotax en andere financiële instrumenten in het milieurecht (1994-4)
- Produktgericht milieurecht (1995-1)
- Deregulering (1995-2)
- Strafrechtelijke aanpak van grensoverschrijdende milieucriminaliteit, cap. selecta (1995-3) - Bodemsanering (1995-4)
- Europese milieurechtspraak (1996-1)

- Europese milieurechtspraak, verslag ledenvergadering (1996-2)
- Stad en Milieu (1996-3)
- Afstemmingsregelingen in de Wet milieubeheer (1996-4)
- Landbouw en milieu (1996-5)
- Afval: provinciaal, landelijk of Europees probleem? (1997-1)
- Gemeentelijk milieubeleid (1997-2)
- Jurisprudentie Milieurecht 1996 (1997-3)
- Bedrijfsinterne milieuzorg en vergunningverlening 'Is het gras groener bij de burens?' (1997-4)
- Internationaal milieurecht in Nederland: De consequenties van het internationale milieurecht voor de nationale rechtspraak (1998-1)
- Water: ontwikkelingen in (inter)nationale regelgeving en beleid (1998-2)
- Jurisprudentie Milieurecht 1997 (1998-3)
- (Nb. 1998-4 is niet verschenen).
- Functiegerichte bodemsanering (1998-5)
- Jurisprudentie milieurecht 1998 (1999-1)
- Artikel 95 EG-Verdrag: De (on)mogelijkheden voor lidstaten om af te wijken van geharmoniseerd EG-beleid (2000-1)
- Bouwstoffenbesluit (2000-2)
- Interregionale handhavingssamenwerking (2000-3)
- Gemeenten en de Vogel- en Habitatrichtlijn (2000-4)
- Meldingenstelsel Wet milieubeheer (2000-5)
- Europees en internationaal natuurbeschermingsrecht in Nederland (2001-1)
- Landbouw en milieu (2001-2)
- Bestrijdingsmiddelen (2001-3)
- Duurzaam ondernemen en regelgeving (2001-4)
- De positie van derden-belanghebbenden bij nieuwe instrumenten in het milieurecht (2001-5)
- Omgaan met risico's in het milieu- en ruimtelijke ordeningsrecht (2001-6)
- Europees en internationaal natuurbeschermingsrecht (verslag studiemiddag) (2001-7)
- De beoordeling van milieugeschillen door de bestuursrechter (2002-1) Preadviezen
- Lokale milieuhinder (2002-2)
- Milieu en de fundamentele herziening van de WRO (2002-3)
- De beoordeling van milieugeschillen door de bestuursrechter (verslag studiemiddag) (2002-4)
- Over de grenzen van het milieurecht (2003-1)
- Milieuaansprakelijkheid (2003-2)
- Handhaving van milieurecht vanuit Europees perspectief (2003-3)
- Flora- en faunawet (2004-1)
- Emissiehandel (2004-2)
- De toekomst van de m.e.r. (2004-3)
- Ruimtelijke inrichting en handhaving op de Noordzee (2004-4)
- Herijking milieuregelgeving (2005-1)
- IPPC: in wetgeving en praktijk (2005-2)
- Regeling inzake luchtkwaliteit; Nederland op slot? (2006-1)
- Waarborgen in het milieurecht; actuele ontwikkelingen in besluitvormingsprocedures en rechtsbescherming (2006-2)
- Externe veiligheid (2006-3)
- Klimaatverandering en rechtsontwikkeling anno 2005 (2006-4)
- De omgevingsvergunning; de toepassing in de praktijk (2006-5)
- Modernisering algemene regels Wet milieubeheer (2006-6)
- Milieu en Luchtvaart (2007-1)
- De nieuwe Waterwet (2007-2)
- Agrarisch milieurecht (2007-3)
- Nederlandse milieuriichtlijnen en beste beschikbare technieken (2007-4)
- Aan de grenzen van de milieuvergunning (2007-5)
- Klimaatverandering en de rol van het milieurecht (2007-6)
- Ontwikkelingen in het Europees milieustrafrecht (2008-1)
- Interbestuurlijk toezicht in het omgevingsrecht (2008-2)
- Wie beschermt het natuurbeschermingsrecht? (2008-3)
- De nieuwe Wet ruimtelijke ordening en de bescherming van natuur en milieu (2008-4)

- Juridische aspecten van klimaatverandering (2009-1)
- Europees milieurecht in de Lage Landen (2009-2)
- Bij twijfel (niet) doen (2009-3)
- Wabo: antwoorden op praktijkvragen (2010-1)
- Natuur(lijk) met recht beschermd: bouwstenen voor een effectieve en hanteerbare natuurbescherming (2010-2)
- Het dilemma van de Noordzee: intensief gebruik én het grootste natuurgebied van Nederland (2011-1)
- Naar aansprakelijkheid voor (de gevolgen van) klimaatverandering? (2012-1)
- Milieurecht in ontwikkeling; Jubileumbundel 30 jaar VMR (2012-2)
- De toekomst van het milieurecht: eenvoudig beter (2012-3)
- Duurzame gebiedsontwikkeling: over mogelijke vormen van regulering en de rol van aanbesteding (2013-1)
- Duurzame handel in juridisch perspectief (2014-1)
- Milieubescherming in het omgevingsplan (2016-1)
- Met recht naar een circulaire economie (2017-1)
- Milieuproblemen in de landbouw: falend omgevingsrecht en mogelijke oplossingen (2019-1)
- 2030: Het juridische instrumentarium voor mitigatie van klimaatverandering, energietransitie en adaptatie in Nederland (2020-1)
- Op weg naar nul: juridische vragen rondom de transitie naar emissievrij vervoer (2022-1)
- Milieurecht in transitie, Jubileumbundel 40 jaar VMR (2022-2)